

gende reform af de overordnede styreformer. Der indføres bestyrelser med flertal af udefra kommende medlemmer. Bestyrelsens formand findes blandt de udefra kommende medlemmer.

Der skal være mindst to studerende i bestyrelsen, ligesom både det videnskabelige personale og det teknisk-administrative personale skal være repræsenteret. Det forudsættes i øvrigt, at det teknisk-administrative personales indflydelse fortsat kanaliseres via samarbejdsudvalg.

De kommende bestyrelser og rektorer bliver ansvarlige for målopfyldelsen af nye udviklingskontrakter. De nye udviklingskontrakter skal indeholde klare målsætninger og succeskriterier og beskrive og synliggøre det enkelte universitets vision og indsatsområder inden for universitetets fire overordnede opgaver.

Dette følger af en udvikling, der blev indledt med universitetsloven fra 1992. Loven åbnede mulighed for eksperimenter med institutter med blandt andet bestyrelser og ansatte ledere om en anden måde at varetage universiteternes opgaver på – ofte med fokus på det eksterne samarbejde. Disse eksperimenter blev dengang anset for at være undtagelser. I dag er der etableret en lang række selvstændige og ofte større institutter med bestyrelser og ansatte ledere.

IT-højskolen i København blev i 1999 oprettet som et frifakultet under Handelshøjskolen i København efter undtagelsesbestemmelsen i den gældende universitetslov. IT-højskolen i København har udviklet nye og frugtbare samarbejdsformer om uddannelse og forskning på tværs af faglige discipliner, som datalogi, medier, kommunikation, organisation m.v. Endvidere har et stort antal studerende haft gavn af det tværfaglige samarbejde mellem de fire universiteter i Vestdanmark inden for rammerne af IT-højskolen i Vestdanmark. IT-højskolerne har vist sig at yde væsentlige bidrag til styrkelsen af Danmarks it-kompetencer, og de har netop gennemgået en positiv international evaluering. Det foreslås, at IT-højskolen i København bliver et selvstændigt universitet. Samtidig foreslås det, at det stærke uddannelsessamarbejde, der finder sted i forbindelse med IT-højskolen i Vestdanmark, gøres permanent.

I 2000 og 2001 blev der etableret to selvejende universiteter med egne bestyrelser med eksternt flertal – henholdsvis Danmarks Pædagogiske Universitet og Danmarks Tekniske Universitet. De to første danske universiteter fulgte dermed den institutionsform, der er gældende for de fleste af landets videregående uddannelsesinstitutioner for korte og mellemlange videregående uddannelser.

Med dette lovforslag bliver alle danske universiteter nu selvejende institutioner med bestyrelser med eksternt flertal og ansatte ledere.

Institutionelt selveje

Med lovforslaget etableres institutionelt selveje for de nuværende statsinstitutioner blandt universiteterne. Selvejet og den selvejende institution er velkendte begreber inden for forvaltningen, og begrebet har i hvert fald været anvendt i ca. hundrede år, navnlig for institutioner på uddannelsesområdet og det sociale område. Begrebet dækker to forskellige afgrænsede juridiske selskabsformer, nemlig dels den privatretlige selskabsform fonden, jf. fondsloven, dels det offentligretlige begreb særlige forvaltningssubjekter, som omfatter fx Danmarks Radio eller Danmarks Grundforskningsfond. Der kan i den forbindelse også henvises til Finansministeriets publikation, »Fonde med offentlig interesse«, København 1998.

De særlige forvaltningssubjekter udskilles fra den øvrige statslige forvaltning ved lov, der samtidig regulerer, hvilken selvstændighed det pågældende forvaltningssubjekt skal have i forhold til den øvrige statslige forvaltning. Derfor eksisterer der ikke for disse særlige forvaltningssubjekter en egentlig systematik i reguleringen, og selvstændigheden kan variere meget fra område til område. Deres grundlæggende kendetegn er imidlertid, at de ikke indgår i det statslige hierarki, og at de ikke er under instruktion fra vedkommende minister. Heraf følger også, at der ikke uden lovhjemmel er klageadgang til ministeren over institutionens afgørelser. Klageadgangen til ministeren foreslås dog opretholdt, for så vidt angår studerendes klager vedrørende retlige spørgsmål.

Ledelsen er normalt overladt til en selvstændig bestyrelse, der udpeges af ministeren eller andre. De er ikke omfattet af det statslige bevillingssystem, men har i stedet anden finansiering fx en kapital som Danmarks Grundforskningsfond, eller de finansieres ved brugerbetaling eller statslige tilskud. De har desuden retsevne, dvs. muligheden for selvstændigt at bære rettigheder og pligter, og de har procesevne, dvs. muligheden for at føre sag i eget navn. Typisk vil deres opgaver være velafgrænsede fagligt eller geografisk.

Forslagets institutionelle selveje er baseret på, at de nuværende statsinstitutioner blandt universiteterne med lovforslaget bliver særlige forvaltningssubjekter. Når termen selvejende institution er brugt, skal det ses i sammenhæng med, at dette begreb dels er anvendt i den øvrige uddannelsessektor, dels kendes fra Finansministeriets budgetregler. Desuden har begrebet allerede været benyttet i forbindelse med selvejkon-